

3. november 2005

Målsætningen om, at 50 pct. skal gennemføre en videregående uddannelse¹

- *Regeringen har sat som mål, at mindst halvdelen af en ungdomsårgang i 2015 gennemfører en videregående uddannelse. Det kræver over de næste 10 år en stigning på godt 5 pct.enheder fra skønsmæssigt 44½ pct. i dag.*
- *Til sammenligning steg andelen af en årgang med videregående uddannelse med omkring 10 pct.enheder i tiåret 1990-2000, hvorefter andelen er stagneret. Målet for stigningen frem til 2015 kræver en ambitiøs fornyet stigning sammenlignet med den seneste udvikling.*
- *Flere med videregående uddannelse vil løfte arbejdsstyrkens gennemsnitlige kvalifikationsniveau, omstillingsparathed og mulighederne for, at uddannelsesudbuddet følger med den forventede tendens til stigende efterspørgsel efter højt uddannede i fremtiden. Det bidrager til mulighederne for velstand og høj beskæftigelse. Det vil samtidig reducere risikoen for større lønspredning og kan bidrage til at forebygge, at personer med lavere kvalifikationer kan få svært ved at holde fodfæste på arbejdsmarkedet.*
- *Med det nuværende uddannelsesmønster vil uddannelsesniveaue vokse langsommere i de næste årtier end i de seneste årtier. En yderligere stigning i uddannelsesniveaue blandt nye årgange vil afbøde denne afdæmpning.*

¹ Arbejdsrapporten er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papirerne er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for arbejdsrapporterne.

- *Flere med videregående uddannelse er en investering med et samfundsmæssigt afkast. Dette afkast er særligt følsomt overfor uddannelsesudgifterne, i hvilket omfang uddannelsen medfører en reel stigning i kvalifikationer, løn og produktivitet, samt hvor mange år den færdigt uddannede arbejder sammenlignet med uddannelsens varighed.*
- *Regeringens målsætning hænger derfor tæt sammen med den samlede og bredt funderede strategi til sikring af øget uddannelses kvalitet, bedre beskæftigelsesrelevans i uddannelsesvalget samt hurtigere start på og færdiggørelse af uddannelserne.*
- *Et potentielt samfundsøkonomisk afkast af uddannelse må ikke forveksles med virkningen på den offentlige økonomi. En stigning i andelen med lang videregående uddannelse kræver offentlig finansiering, også hvis det samfundsøkonomiske afkast af uddannelse er højt og større end renten på den offentlige gæld. Det skyldes, at gevinsterne ved højere uddannelsesniveau i form af højere produktivitet og løn medfører større vækst i overførsler og offentlige lønninger og ikke kun større skattegrundlag. De opgjorte afkast af uddannelse skal ses i sammenhæng med de afledte virkninger af offentlige finansiering.*

Indledning

Uddannelse er en investering i fremtidig velstand. Uddannelse bidrager til bedre kvalificeret arbejdskraft, som for samfundet indebærer højere produktivitet og for den enkelte indebærer højere levestandard – og som hovedregel større jobtilfredshed og beskæftigelsesmuligheder.

Uddannelsesniveaue og en gunstig sammensætning af uddannelserne bidrager desuden til at fastholde et samfund uden store eller voksende skel mellem mulighederne for beskæftigelse og indkomst. I modsætning til mange andre lande har Danmark hidtil undgået øget ledighed eller lavere løn for kortuddannede relativt til højtuddannede. Det skyldes bl.a., at udbuddet af højere uddannede synes at have holdt trit med en voksende efterspørgsel.

Det er sandsynligt, at efterspørgselen efter højtuddannet arbejdskraft fortsat vil være voksende, især i kraft af den teknologiske udvikling og en stigende efterspørgsel efter avancerede produkter, men også ændringer i den globale arbejdsdeling kan trække i samme retning. Det øger behovet for at øge andelen af arbejdsstyrken med en videregående uddannelse.

Den samfundsøkonomiske fordel ved investeringer i uddannelse afhænger af gevinsterne sammenlignet med omkostningerne. De mulige samfundsøkonomiske fordele er bl.a.:

- Et reelt løft af den enkeltes løn og produktivitet, inkl. bidrag til at øge andres produktivitet, efter endt uddannelse sammenlignet med et forløb uden denne uddannelse.
- Bedre muligheder for beskæftigelse for den enkelte og mulige bidrag til lavere samlet arbejdsløshed, højere gennemsnitlig arbejdstid og senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

De samfundsøkonomiske omkostninger er bl.a.:

- Udgifterne til uddannelsernes drift og SU.
- Lavere arbejdsstyrke under uddannelsen og lavere erhvervsindkomst for den enkelte under uddannelsen.

Det er afgørende for afkastet af den samfundsøkonomiske investering, at uddannelsen medfører et reelt løft i den enkeltes løn og produktivitet sammenlignet med løn og produktivitet i fravær af uddannelsen.

Både uddannelsesudgifterne og uddannelsernes bidrag til højere løn og produktivitet må forventes at variere betydeligt mellem uddannelserne, herunder som følge af forskellige beskæftigelsesmuligheder. Der er heller ikke nødvendigvis en sammenhæng mellem omkostningerne til en uddannelse og uddannelsens bidrag til højere løn og produktivitet.

Blandt de mest afgørende faktorer for både det individuelle og samfundsøkonomiske afkast af uddannelse er forholdet mellem antallet af år i beskæftigelse efter uddannelsen og antallet af år under uddannelse. En færdiguddannet 25-årig, der arbejder til det fyldte 65. år, vil være i beskæftigelse i 40 år, hvilket er 8 gange så længe som forløbet af en 5-årig videregående uddannelse. En færdiguddannet 30-årig, der arbejder til det fyldte 60. år vil være i beskæftigelse i 30 år, hvilket kun er 3 gange så længe som et 10-årigt uddannelsesforløb inkl. pauser.

Man må forvente, at afkastet af den ekstra (marginale) uddannelsesindsats vil være mindre end den gennemsnitlige. Jo større en andel, der søger at gennemføre en videregående uddannelse, i jo større omfang vil bestanden af studerende omfatte personer med mindre motivation og forudsætninger for at gennemføre uddannelsen.

Både den marginale og den gennemsnitlige gevinst af uddannelse kan imidlertid styrkes ved at sikre et mere effektivt uddannelsessystem. Målet om at øge andelen af unge med en videregående uddannelse skal derfor ses i snæver sammenhæng med den bredt funderede strategi, der bl.a. omfatter:

- Bedre studieforberedende uddannelser.
- Generelt løft i uddannelsernes kvalitet.
- Større målretning af vejledning, prioriteringer og uddannelsesvalg mod mulighederne for høj beskæftigelse og løn.
- Tidligere optag og hurtigere færdiggørelse af uddannelserne.

Disse forhold betyder, at indfrielse af målet om en forøget andel af unge med en videregående uddannelse kan forventes at indebære et positivt samfundsøkonomisk afkast.

2. Udfordringer i forhold til målsætningen om 50 pct. med videregående uddannelse

Regeringen har sat som mål, at mindst halvdelen af en ungdomsårgang i 2015 gennemfører en videregående uddannelse (mindst 45 pct. i 2010).

Undervisningsministeriet opgør i den såkaldte uddannelsesprofil et skøn for en ungdomsårgangs fremtidige uddannelsesniveau ved 40-årsalderen.² I dag (ungdomsårgang 2003) skønnes 44½ pct. af en ungdomsårgang at gennemføre en videregående uddannelse. En andel på 50 pct. i 2015 kræver derfor, at andelen med videregående uddannelse i en ungdomsårgang øges med godt 5 pct.enheder på 10 år.

Set i historisk perspektiv har uddannelsesprofilens andel med videregående uddannelse været kraftigt stigende. En stigning på 5 pct.enheder i løbet af en 10-års periode vil således ikke umiddelbart være bemærkelsesværdig sammenlignet med f.eks. udviklingen 1990-2000, *jf. tabel 1*. I perioden 1990-1995 steg uddannelsesprofilens andel med videregående uddannelse med 4 pct.enheder og i perioden 1995-2000 steg andelen godt 6 pct.enheder. Siden 2000 er andelen med videregående uddannelse i uddannelsesprofilen dog stagneret.

Tabel 1. Forventet uddannelsesprofil for en 8. klasse i 2003 samt aktuelt i befolkningen fra 1990 til 2003.

	1990	1995	2000	2001	2002	2003
	----- Pct. -----					
<i>Med videregående uddannelse:</i>						
<i>Forventet profil for 8. klasse</i>	33,5	37,5	43,7	44	43,9	44,5
<i>Heraf:</i>						
Korte videregående uddannelser	6,1	5,8	8,6	8	6,7	6,2
Mellemlange videregående uddannelser	17,8	22,6	22,9	22,9	23,1	23,4

² Uddannelsesprofilen viser de unges vej igennem uddannelsessystemet og kan kort beskrives som det slutresultat eller den slutprofil, årets årgang (her 2003) af elever på 8. klassetrin vil nå til, hvis de i de næste 25 år har en adfærd, som svarer til den, deres ældre medstuderende udviste i løbet af året, samtidig med at uddannelsessystemet fastfryses i dets struktur i 2003. Uddannelsesprofilen giver således et samlet overblik over strømmene i uddannelsessystemet frem til 40-årsalderen, men giver ikke det fulde billede af det forventede fremtidige uddannelsesniveau. Uddannelsesniveaut på et givet tidspunkt for en årgang – og således også for hele befolkningen – afhænger også af, hvor hurtigt de unge kommer igennem uddannelsessystemet. Jo færre, der sent færdiggør uddannelse for en given uddannelsesprofil, jo højere uddannelsesniveau på et givet tidspunkt.

Lange videregående uddannelser	9,6	9,1	12,2	13,1	14	14,9
<i>Andel i befolkningen</i>		16,7	19,4	19,9	20,5	21,2
<i>Heraf:</i>						
Korte videregående uddannelser		3,1	3,6	3,7	3,8	3,9
Mellemlange videregående uddannelser		9,8	11,3	11,6	11,9	12,2
Lange videregående uddannelser		3,7	4,5	4,6	4,8	5,0

Kilde: Danmarks Statistik samt modelberegninger udført af UNI-C Statistik & Analyse.

Målsætningen om flere med videregående uddannelse skal ses i sammenhæng med målsætningen om, at 95 pct. af en ungdomsårgang i 2015 skal gennemføre en ungdomsuddannelse. I udgangspunktet kan det ikke lægges til grund, at de ekstra unge med ungdomsuddannelse vil have samme tilbøjelighed til at starte på og gennemføre en videregående uddannelse, som unge med ungdomsuddannelse har i dag. Men flere med gennemført ungdomsuddannelse vil også trække i retning af flere med videregående uddannelse.

Stigningen i andelen med ungdomsuddannelser må påregnes først og fremmest at skulle finde sted på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser, hvor tilbøjeligheden til efterfølgende at påbegynde videregående uddannelse er lav. Dertil kommer, at de ekstra unge, der skal gennemføre en ungdomsuddannelse, formentlig ikke i udgangspunktet vil være lige så motiverede for eller kvalificerede til at fortsætte på en videregående uddannelse. En særlig udfordring er endvidere, at en forholdsvis stor del af de ekstra unge, der skal gennemføre en ungdomsuddannelse, vil have indvandrerbaggrund. Unge med indvandrerbaggrund har samlet set en mindre tilbøjelighed til at vælge og gennemføre en ungdomsuddannelse end andre unge.

3. Samfundsøkonomisk afkast af uddannelse

Uddannelse kan betragtes som en samfundsøkonomisk investering med et tilhørende samfundsøkonomisk afkast. Uddannelse indebærer således en initial samfundsøkonomisk omkostning mod en forventet fremtidig samfundsøkonomisk gevinst.

Den initiale omkostning ved øget uddannelse vedrører f.eks. øgede offentlige udgifter til uddannelsessystemet og tabt samfundsproduktion som følge af, at de som tager en uddannelse ikke eller kun i begrænset omfang deltager på arbejdsmarkedet.

De samfundsøkonomiske gevinster knytter sig bl.a. til, at uddannelse kan forøge beskæftigelsesmulighederne for de pågældende og medføre mindre brug af offentlige ordninger som f.eks. efterløn, dagpenge m.v. Desuden

kan uddannelse indebære potentielle stigninger i produktivitet og løn, fordi uddannelse øger de formelle og reelle kompetencer.

Ved at sammenholde de samfundsøkonomiske omkostninger og gevinster er det muligt at konstruere et mål for det samfundsøkonomiske afkast af videregående uddannelse. Et simpelt, hypotetisk regneeksempel kan illustrere nogle af de centrale sammenhænge.

I eksemplet antages, at en person gennemfører en 5-årig videregående uddannelse. Efter endt uddannelse antages personen at kunne opnå en ekstra årlig bruttoindkomst på 125.000 kr. ud over den bruttoindkomst på 250.000 kr., som personen ville have modtaget i fravær af den videregående uddannelse.

De samlede offentlige driftsudgifter til den videregående uddannelse fastsættes til 325.000 kr. Hertil kommer den arbejdsindkomst, som personen går glip af under uddannelse. Denne bruttoindkomst sættes til 200.000 per år.

I dette eksempel er den initiale samfundsøkonomiske omkostning tjent hjem 11 år efter uddannelsens ophør (når renten er 0). Hvis personen arbejder i 35 år efter endt uddannelse, vil der således være en samfundsøkonomisk nettogevinst ved den videregående uddannelse i de sidste 24 år af personens arbejdsliv. Det medfører et samlet samfundsøkonomisk afkast af uddannelsen på $2\frac{3}{4}$ mio.kr. i det viste eksempel.

I eksemplet er der ikke taget højde for, at en krone i dag er mere værd end en krone i fremtiden. En finansiel placering af den udgift (eller omkostning), som knytter sig til tabt arbejdsindkomst under uddannelse og offentlige udgifter til uddannelse, vil således også give et afkast, som kan sammenlignes med investeringsafkastet.

I eksemplet vil en finansiel placering til en rente på 7,5 pct. i investeringsløbetid give samme samfundsøkonomiske afkast som uddannelsesinvesteringen. Renten på 7,5 pct. er i dette tilfælde den interne rente knyttet til investeringen i uddannelse, *jf. tabel 2.*

Tabel 2. Samfundsøkonomiske afkast målt ved den interne rente, pct. Regneeksempler.

Lønpræmie i kr.	Antal år under uddannelse / antal år på arbejdsmarkedet			
	5/40	5/35	7/35	7/30
25.000	-1,2	-2,0	-3,3	-4,4
75.000	4,2	3,8	1,7	1,1
125.000	7,7	7,5	4,7	4,2
175.000	10,5	10,4	6,9	6,6

Anm.: I beregningerne er antaget en tabt arbejdsfortjeneste (brutto) på 250.000 kr. pr. år under studietiden, svarende til lønindkomsten i fravær af uddannelse. De samlede årlige offentlige udgifter forbundet med den videregående uddannelse er fastsat til 65.000 per år (svarende til den gennemsnitlige offentlige udgift til videregående uddannelser – ekskl. forskningsmidler – per studenterårsværk). Alle beløb er bruttobeløb, da der ses på samfundsøkonomiske afkast.

Kilde: Egne beregninger.

Den interne rente (afkastet på uddannelsesinvesteringen) er afhængig af, hvor meget ekstra man tjener, som følge af de kvalifikationer man får på uddannelsen. Desuden er studietiden, uddannelsesomkostningerne, antallet af år på arbejdsmarkedet, og arbejdstid med til at fastlægge det samfundsøkonomiske afkast af udannelse.

Hvis det i eksemplet antages, at personen studerer i 5 år og arbejder i 40 år (mod tidligere 35 år), vil den interne rente øges til 7,7 pct. Effekten er relativt lille, fordi gevinsten ligger et stykke ude i fremtiden, og der i eksemplet er set bort fra den normalt stigende profil i indkomsterne over livet.

En forsinket færdiggørelse af studiet på to år har derimod ret markant indflydelse på afkastet. I dette tilfælde falder den samfundsøkonomiske forrentning af uddannelsen til 4,7 pct. Hvis antallet af arbejdsår samtidig reduceres, svækkes afkastet yderligere.

Hvis stigningen i den potentielle lønindkomst efter endt uddannelse er større end forudsat, vil forrentningen øges – og omvendt hvis lønpræmien er mindre. Afkastet vil eksempelvis være negativt, hvis merindtægten til personen som følge af uddannelse udgør 25.000 kr. Derfor skal de færdigheder, som opnås i uddannelsessystemet, kunne sikre en ganske pæn indkomstfremgang i forhold til alternativet for at give en passende forrentning af uddannelsesinvesteringen.

Det Økonomiske Råd³ har foretaget beregninger af det samfundsøkonomiske afkast af en række videregående uddannelser. I opgørelsen sammenlignes den private (livs)indkomst, dvs. anslåede bruttoerhvervsindkomster fratrukket overførsler, med den tilsvarende indkomst for en kontrolgruppe, som ikke har de pågældende uddannelser men ellers har nogenlunde samme karakteristika. I opgørelsen af afkast af de videregående uddannelser antages f.eks., at kontrolgruppen har gået i Gymnasiet⁴. Beregningerne medtager omkostningerne ved uddannelse i form af udgifter til undervisning, fællesudgifter og bygninger.

Opgørelsen peger på, at det samfundsøkonomiske afkast for videregående uddannelser målt ved den interne rente er på 3-18 pct., *jf. tabel 3*. Afkastet er højest for de tekniske videregående uddannelser og de lange videregående uddannelser inden for samfunds- og naturvidenskab. Modsat er afkastet målt ved den interne rente lavest for folkeskolelæreruddannelsen samt de humanistiske lange videregående uddannelser.⁵ Der er stor spredning i den forstand, at der for nogle personer kan være et direkte negativt afkast, mens afkastet for andre kan være væsentligt højere end de viste gennemsnit.

³ Se Det Økonomiske Råd (2003): *Dansk Økonomi, efterår 2003*. København.

⁴ Opgørelsen er baseret på data for livsindkomster i Danmark, og i målingen af gevinsterne tages dermed højde for forskelle i ledighed og tilbagetrækningsalder på tværs af uddannelsesgrupperne.

⁵ Forskelle i løndannelsen kan betyde, at lønnen ikke nødvendigvis afspejler det sande afkast af uddannelserne, dvs. den samfundsmæssige værdi er undervurderet.

Tabel 3. Livsindkomst og samfundsøkonomisk afkast fordelt på uddannelser

	Indkomst		Netto- gevinst	Intern rente
	Uddanne- de fra- trukket omkost- ning	Matchede uden for- mel ud- dannelse		
	----- mio. kr. -----	-----	----- pct. -----	-----
Korte videregående	11,2	9,1	23,8	15,2
- heraf teknisk	11,5	9,1	26,2	17,5
Mellemlange videregående				
Pædagog	8,9	7,2	22,5	9,3
Folkeskolelærer m.v.	11,3	10,4	8,7	4,6
Teknisk	16,3	11,7	39,5	12,9
Øvrige	11,7	9,0	30,6	10,2
Lange videregående				
Humaniora m.v.	11,9	11,4	5,0	3,1
Samfundsvidenskab	18,8	12,4	51,9	12,8
Naturvidenskab, tekniske m.v.	17,2	12,2	41,3	10,4

Anm.: Ved beregningerne er anvendt livsindkomst baseret på historiske data fra 2000 for indkomsten før skat, eksklusive overførsler, korrigeret for omkostninger til uddannelse. Anden søjle viser livsindkomsten for en lignende (matchet) kontrolgruppe. Livsindkomsten for den matchede gruppe angiver den gennemsnitlige indtjening for en gruppe med tilsvarende karakteristika i visse dimensioner (alder, køn, etnisk baggrund, opnået ungdomsuddannelse, geografisk sammensætning, civilstand, hjemmeboende børn mv.). Nettogevinsten og den interne rente er forskellige udtryk for forholdet mellem første og anden søjle.

Kilde: DØR (2003).

Opgørelsen angiver beregnede gennemsnitlige samfundsøkonomiske afkast af videregående uddannelser, og almindeligvis vil det marginale afkast ved at øge uddannelsesandelen være mindre end det målte gennemsnitlige afkast. Det skyldes bl.a., at man normalt må forvente, at de største talenter og dem med størst motivation i forvejen gør brug af uddannelsessystemet.

Desuden kan de viste lønpræmier afspejle, at uddannelse giver afkast, fordi man via uddannelsen signalerer visse karakteristika, som arbejdsgivere gerne betaler for. Det er ikke i opgørelserne muligt fuldt ud at tage højde for, at de personer, der vælger videregående uddannelse, f.eks. systematisk kan have andre kognitive evner, ambitioner mv. end personerne i de opstillede kontrolgrupper. Derfor vil lønpræmierne ikke kun afspejle de erhvervede kvalifikationer under uddannelse, og de beregnede lønpræmier vil dermed overvurdere det samfundsøkonomiske afkast.

De målte afkast angiver derfor formentlig en øvre grænse for gevinsterne ved en yderligere forøgelse af uddannelsesniveaet med det nuværende uddannelsessystem.

Både det gennemsnitlige og marginale afkast vil kunne forøges, hvis det sikres, at personer i højere grad vælger de uddannelser, som kan styrke deres indkomst og beskæftigelsespotentiale mest, og hvis studietiderne f.eks. forkortes uden, at det svækker kompetenceopbygningen. Mere effektive uddannelser med fokus på lave omkostninger og tidligere studiestart kan også øge afkastet.

I Danmark er lønspredningen relativt lille, og det samfundsøkonomiske afkast af mere uddannelse er derfor mindre end i mange andre lande. Nye teknologier og international arbejdsdeling kan trække i retning af større uddannelsespræmier og dermed øge afkastet af uddannelse. Omvendt vil et højere uddannelsesniveau isoleret sænke den marginale lønpræmie og dermed også trække i retning af en mere jævn indkomstfordeling.

En stigning i andelen med videregående uddannelse over en 10-årig periode på 5 pct.enheder vil som udgangspunkt medføre et lavere arbejdsudbud, fordi flere bruger længere tid i uddannelsessystemet. På længere sigt modgås virkningen af, at uddannelse kan bidrage til at reducere den strukturelle ledighed og udsætte tilbagetrækningen. Den samfundsøkonomiske gevinst ved uddannelse knytter sig derudover som nævnt til den lønfremgang, som de erhvervede kvalifikationer under uddannelse giver anledning til. Det vil tage en del år, før øget uddannelsesaktivitet medfører større indkomst og produktion, hvorefter virkningen kan være markant.

De målte samfundsøkonomisk afkast af uddannelse må ikke forveksles med virkningen på den offentlige økonomi. En stigning i andelen med lang videregående uddannelse kræver offentlig finansiering, også hvis det samfundsøkonomiske afkast af uddannelse er højt og større end renten på den offentlige gæld. Det skyldes, at gevinsterne ved højere uddannelsesni-

veau i form af højere produktivitet og løn medfører større vækst i overførsler og offentlige lønninger og ikke kun større skattegrundlag. Hertil kommer, at de offentlige udgifter til uddannelse er relativt høje i Danmark. De opgjorte afkast af uddannelse skal ses i sammenhæng med de afledte virkninger af offentlig finansiering.

4. Arbejdsstyrkens uddannelsesniveau og målsætningen om 50 pct. med videregående uddannelse

Over de seneste årtier er arbejdsstyrkens gennemsnitlige uddannelsesniveau steget forholdsvis markant⁶. Fremgangen i befolkningens uddannelsesniveau har betydet, at udbuddet har kunnet holdt trit med den øgede efterspørgsel efter veluddannede medarbejdere. Derved har Danmark undgået den stigende lønulighed mellem højt- og lavtuddannet arbejdskraft eller de ledighed blandt ufaglærte, som har fundet sted i en række andre lande.

Der må forventes en fortsat stigning i arbejdsstyrkens uddannelsesniveau, men næppe i samme takt som hidtil.

Udviklingen i arbejdsstyrkens uddannelsesniveau ved *uændrede uddannelses-tilbøjeligheder* kan teknisk fremskrives på basis af uændrede tilgangsfrekvenser, fuldførelsestider, fuldførelsesprocenter m.v. fra det sidste kendte år, jf. ”Globalisering og det danske arbejdsmarked”, bilag til Globaliseringsrådets møde den 26.-27. maj 2005.

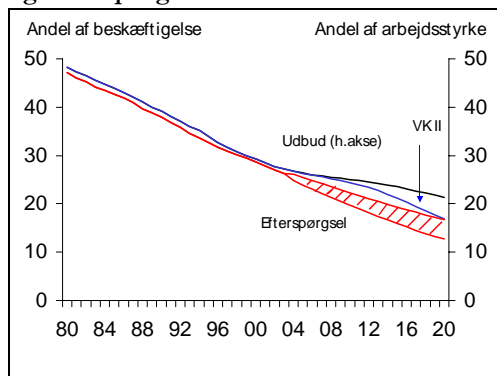
Den fremtidige udvikling i efterspørgslen efter højt uddannet arbejdskraft er meget vanskelig at forudsige, men der kan opstå overefterspørgsel efter personer med videregående uddannelse og overudbud af grundskoleuddannede, hvis der ikke sker en fremgang i uddannelses-tilbøjeligheden i forhold til i dag, og hvis skiftet i arbejdskraftefterspørgslen i retning af

⁶ Lønspredningen mellem kort- og højtuddannet arbejdskraft er forholdsvis lav i Danmark, og højtuddannet arbejdskraft er forholdsvis billig sammenlignet med mange industrilande. Det tyder ikke på, at der i øjeblikket er knaphed på højtuddannet arbejdskraft i sammenligning med de fleste andre lande.

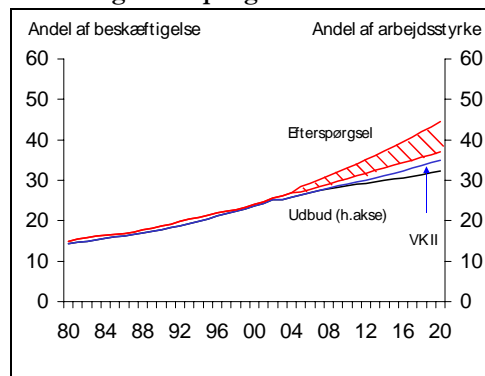
øget efterspørgsel efter højtuddannet arbejdskraft fortsætter i uændret eller højere tempo fremover.

Realiseres regeringens uddannelsesmålsætninger, vil de potentielle mismatch problemer alt andet lige kunne blive lavere på sigt, *jf. figur 4a-b.*

Figur 4a. Grundskoleuddannede: udbud og efterspørgsel

Figur 4b. Videregående uddannelser: udbud og efterspørgsel

Kilde: Finansministeriets beregninger.

Anm.: De røde kurver illustrerer stiliserede fremtidige udviklingstræk i den relative arbejdskraft-efterspørgsel inkl. et usikkerhedsinterval med indregning af en mekanisk forlængelse af den historiske tendens. De blå og sorte linjer viser udbudsforløbet hhv. forløbet med regeringens uddannelsesmålsætninger. Det skal understreges, at en forskel mellem efterspørgsel og udbud som skitseret aldrig ville kunne observeres i praksis, men vil give anledning til tab af produktion og produktivitet samt flaskehalsproblemer på dele af arbejdsmarkedet.

Der vil gå et vist tidsrum, før et højere uddannelsesniveau blandt de unge slår igennem i arbejdsstyrkens uddannelsessammensætning. Selv med regeringens uddannelsesmålsætninger kan der opstå pres på de kortuddannedes løn- og beskæftigelsesudsigter i kommende år. Regeringens målsætninger – herunder særligt 50-pct. målsætningen – vil dog mindske presset væsentligt.